

Vasile Mitrofanovici, secretariului Leonu Ciupercovici, secretariului Oreste Reaș și Hirseni, profesorul Ioanul al lui G. Sbiria, profesorul Mihaela Calinochi, profesorul Paulu Paicu, parintele Andrei Jerevnicovici și practicantele de concepta la guvernul Leone Popescu. Tempulul fiindu pre înaintat nu se potura prelege desertațiunea greagă pentru adunare d'in partea D. Ionu Sbiria, și se lasă această pentru altă dată.

Se atară apoi o adresă către venerabilul consistoriu al Bucovinei pentru de a-l rugă, să binevoiască a invita pre clerul și poporul Bucovinei spre sprijinirea societății d'in respectoriei lui, și pentru de a mediocul o subventivă d'in fondulu religianu, care este menit a îngriji de cultura populară, ce e scopul principale alu societății. Pre onorati membri și consistoriului, ce erau de față, promiseră de a sprijini cererea această, care marinime, nativă o va sel pretiul.

Aceste au fostu lucrările principale a la adunare generală.

Speranța noastră este poterică, cumca societatea această si-va cunoșce misiunea ei cea nalta, și va sel a o ajunge prin concurența demnilor lor barbi, cari au întemțat-; speranța cumca mitivă română d'in Bucovina și naltă guvernă i voru dă sprijinul calduros, care-l merita pentru scopul ei celu marețiu, și în speranță această cugetăm, că se voru un toti binevoitori nativii, și ne voru dă concursul lor morală și materiale. Ne unim cu ideea D. Muresianu, pentru de a întemț o concurență a tustele societăți române d'in Anstria, întru celu noi d'Ordonanță, adică fote Gazetei pentru această societate, este Ilusoria, că-ci o greu realizavore, și nu pre filosofitorii An dor, ca fe-care societate se-si aiba fote sa, inșe se si le comunică unia altăia, și-si înșchimbă ideele pentru ajungere scopurilor lor, se-si comunice opurile lor superflu, dându-le în schimb unulu pentru altulu, se se sprijină unu pe altu — dă în ce sensu amu dorl concurența a tustele societăți.

Adunarea se făl cu o frumoasă cuvântare a D. presidente Georciu cavalieru de Hornuzachi, care mulțămindu pentru încrederea noastră atareta prin alegerea sa, mulțămii și tuturor demnilor patrioți, ce au avutu bunătatea de a se înființa la această adunare constituțivă și de a dă concursulu lor a întemțarea societății, urandu bunu sporu și chiamandu binecuvântarea cerului asupra ei, la care urm consistențemul entusiasm alu întregu adunari. Deu Domnulu cereșcu ca să întemțarea societății spre binele patriei și a nativii române, facea ca dorințele celeferbinti și le e se realizeze și se ajungem si noi la liminul măntuirii, la recunoșterea drepturilor ne reprezentabili, cari atâră timpu au fostu negabate în secolu!

Din Banatu 23. jan.

On. D. Red. l' Precum au datu Dilecti (?) Red. de mergu tote incetu la noi, ba adese si îndrețtur, așa si cu pnumeratiunea la stare diurnală? De candu se machă acestu diurnalu, ce porta în frunte marele conceptu „Concorda“ ca stare ce sunt, mi-am conșcut ca eu tote familie și potnevioe medicele se făcu a se familiară romani nostri celu putim cu pnumeratiunea la elu, că-ce de cettu neci vorba, pentru că mare parte, chiaru preutii și investitori, neci-si aduc aminte că ei si-au alesu „cartes“ de medicele sau victoriei și că prin urmare a loru ocupatiune de tote zilele ar trebui să fie cettulă de cărți și diurnale. Causa acestei amotiri se pote pre uorare cuprinde, că-ce acesti dōmni, nepocupand-se de felu cu cettura cărților d'in cari ar potb să invete câte ce-va spre a potb apoi inveta și pre popore, de ian amana atare diurnalu, înțelesulu eșlu adeveratu nu-lu pota nimeri al printu urmare desgrăvite e ad; cuvintelu le isprimu e altmăntu nu precum sunt scrisu, apoi cum fiesc e înțelesulu nu pote fi. Ce sa pote acceptă de la astelu de individi, cari au invetatu ce-va si patientulu numai ca se fie ce-va (cartur?) Red) apoi ajungand-u seculu, pentru ce se-si mai franga cuplu cu cărțile? Cari R-au fostu celu mai neplacutu lucru în telericulu și celu mare greutatea puma că la școlă! Acestu lui de demni, fără cunoștința de știe, de multe ori si rețaciuni și nu chiamarea de a fi carturari, și în locu

de a estii și, desgrăvita, dămănta pre alții si pre popore de la pnumeratiunea — si de la cettura, a careia lipsa o causă nenovocirei nostre.

De vre unare individi mai zeloz se îndemne cunătăte române la pnumeratiunea, și se pna multa truda și ostenea, pentru ca încetu, înlicitu și pre nesente se aduce pre popore, și se mai chiaru diu, pre capetivelu lor, și apoi pre acesta cale merge cu încetu înțelesu oficiali șiu desgrăviti piblii nām ce se vorbușe a loru staruțulu ținică e și placē celo! — și apoi fiindu că colu se recumenda Surgoni și Ungarische Nachrichten pentru cunvutul că sunt oficiose și pline de septicie, și altele, cari tote trebue să se șie, că, veți Domne, de aceste nu-si în „Concorda“ era banii, cari i dau romani pre alte diurnale, de s'ar pune pre capulu ei (a Concordi?) pote fi și să țemț de o înadună. — Mi-sa constata multa îngriji care să nu preumiere comunitățile acestu notariatu vre unu de cele de mai susu, și mai bine la unulu românesc, dar cea! cu încetulu acestui anu se veșuși încarcatu cu un scuru ordănu sub aspra respunșabilitate — după care fiindu chiamatu toti jūdi comunală la județulu cerului în 2. jan. a. ce depusă pretiulu pnumeratiunel d'el v. a. pre 6. ian. și se înțemță că astu-d ni noștra. De odată 10 ni noi. „Ungarische Nachrichten“ prosperăre țemț limba și literatură română! D'in tote aceste se vede necesitate de institute romane ce profesori romani creștuti țra-si în institute romane prin fidi nativii romane, apoi staruțina barbațescă d'in tote părțile spre a ne aperă înteresele nativulu, că-ce de altmăntu noi estii cu școlu și consistoriu, vom avē ca în trecut, și înghitimu nărdri șee.

(La aceste nu trebue să adăngum neci un comentariu, avemu inșe ca se tragemu atențiunea înaltulu guvernă la acestu inconvențiu superacioso, care se întempra prin încetgerea organelor sale spre scaderea materiale și spirituale a poporulu nostru de altmăntre inșe cercetatu de fildrite absurdu. — Comunitățile, avemu dreptul deplint d'el a alege limba lor de limba oficioasă, au toatădata dreptulu neconstatatu de a pnumeri la diurnale scrisse țra-si în limba lor, și nimeni sub sceptrulu Maj. Sale imperatralu nu are dreptulu a li impune cu si'la diurnale ce nu le pricepu și cari costa pre de oș ori atâta ca și cele românești. Rețgrăgit, plangeți-ve pna la loculu acestu mai înaltu și celtit, absurdulu aceste voru gaț leaculu lor! Red.)

Rada, 23 jan. 1865.

Onorati Redacționi! Scopulu acestei victorie o și vi face cunoscutu șemuldu de școlu și alu unei comități d'in comit. d'el Aradulu. Comunitatea acestă e d'Olșovianulu care de abia numera 1000 locuitori între cari 14 inteligenti și acesti-a sunt pnumerati la 19 diurnale (1/4 magiari, dice D. corespundinte, era noi întredum: ore au și diurnale românești? Red.) Asta caracteristică frumoasă era inșe si demăru (scandera) sa, care nemiștutu va uspară atâră mai cunvutu cu cătu mai adese ori se va întore cettura d'inaș lămină ce respitoria de egoismă a diurnalesticilor. Aici intielegu peoteșă neapare a comunități amintite, că-ci au scapatu ceasunua binevotă de a-si înființa un granariu o-mnialu. Intemplarea e precum urmeza: Olșovianii, cari avare de a suțeri prin esndarea Muresianulu în an. 1864. rețersăra la locurile mai înalte pentru ajutoru, de unde nu de multa li-se asemănu d'el pșicunulu venăsu d'in cotelede adunare la comitatu pentru ajutorarea celor lipșiti prin fomezta de anu si anu-tieru, o suma de 125 fl. si li mesore de bucatie. Fieindu că ajutorulu ce a fi rezultat d'in acesta suma si bucate impartite între locuitori cari, de altmăntre inșe eșise d'in necesulu dilelor celor rēle și grele, ar fi fote neînșemnatu, unulu d'ntre onoratori prii cari astu bunu cătu si bucatele se se întredumitu mai bine spre înființarea unui granariu cominale. Asta propōneșe intieplea se si prim d'in partea locuitorilor romani, dreptu dovada că poporulu e capace de ori ce întredumire salutară si deca de aceste nu se face totu-si vinu a porta conducători lui. Astelu trebue să cada si alciu promerău amintit cari astu învilitulu și amintit a portă, aselu și condicții spirituale și materiale, și se! — Banii se împartira între locuitori în

parteele de câte 55 cruceri țra bucatele se abdera în capu de comunități asociateli și investitorulu cominale. Aceșta nu e șemul de viciu, și putredime corespunditoră-nuțulu ungurescu alu comunități (Odvos-putegatosu.) Crucerăsi se voru staroară încetioru în punguliță lui țicu, care pote se aiba mai mare lipsa de ei decătu Odșovianii de unu granariu. Tribunalulu celu nemintulu alu opiniu publicu apretușe astu. Deșe de zelulu întregu înmăntare interesorulu popularu, și condemnea purura egoismulu și neapareșă peoteșă.

Unu Ra d a n u .

Teaca, în 24. i. 1865.

În Nrulu 52 alu Concordiiei 1864 s'a publicatu ună corespundința a mea d'in Teaca, în care au fostu descriu pre scuru grijidulu, ce în 16. și 13. jniu 1864, au batutu campurile cele frumbe a mai multu de 20 Comune d'in giurulu Tecei, într'unu modu înfricosiatu si ne mai audita!

Am descriu pre scuru si înmăndare de apa cele mari, care în 19, 20, 21 și 22. jniu 1864, au cercetatu întregu giurulu Tecei, și mai cu șemă comunele Pințitu, Tececi și Joda. Urmasu acestora au fostu cercetate și fotele, că astu grănu împrețu cu tote bucatele de școlu, cătu și cucurduțulu s'au nimicitu cu abereș, așa cătu recoșia bucatelor de școlu a fostu mai puțină de 1/4, era în cucurduțulu și vinulu, tocmă nimicu! — că-ci în campurile cele mai grase, unde cucurduțulu țeva-si s'au apucatu cu implința bruma d'in septembru l'au nimicitu cu totulu.

Eu cu această descriere a mea, marginescu numai la cercurile administrative ale Tecei și Mălașului mare, — ambe statore d'in 30 comune, — și si cari de brumă d'in septembru și de înmăndare d'in jniu au fostu cercate tote, — inșe de grandia noma următoarele: Budurilo, Brațaleu, Stupini, Artidiu, Comolodu, Oroșafu, Mălașulu mare, Crațaleu, Mălașulu, Erceș, Paragaru, Tanciu, Filipșiuulu micu, Hrasțaleu, Santu, Ujaleulu, Dădradulu și Seplaculu.

În aceste 19 comune, lipsă de bucate, e neșpus de mare, — si d'in cauza trairulu celu reu, împrapanu cu frigulu celu umedu și descărugulu, — în mai multe comune au scabutu scuturulu, și fufusulu și ale bibe, așa cătu în multe comune începă buncășii de dōne, și mai cu șemă în comunele: Stupini, Comolodu, Paragaru, Hrasțesiu, Santulu, Seplaculu, Erceș și Crațaleu. Luoru șe un altu ajutoru se le întinda, în giurulu acestu nu e nimeni!!!

În cele mai multe d'in aceste comune nu se are cucurdu și grău pentru unu d. — și locuitori vintu și în anu's cașu pre cele mōtano și la estremități!!!

Tote comunele aceste au splicatu, parte de a dreptulu parte prin autoritățile administrative la înaltulu Guvern, pentru ajutoru momentanu, — si ca se si le deo bani împrapanu pentru șemencie, inșe! — cu tote că brăvulu Jude procesualu Francisu nicu Gyula, în șensulu celu mai șincru au motivatu șuplice șemulatoru, și în anu's cașu pre cele oficioșă, a ștermutu mai multe raporte de urgintie, dorere, pna acumu neci un efectu!

Despre activitate d'el Jude procesualu alu Tecei, care e crescutu în școlă absolutămulu, tac scriptura! —

Atâră șemă că astu tocmă într'unu rendu prin d'el Locotenente c. r. de Giandarmaria, și un împăratu țra-si ajutoru, carora inșe atuncu șuferă li pte. Inșe face ajutoru nu se pota mai multu consideră, decătu unu picura de apa în Dunare!

Ceimi mai multe locuitori ai comnelorur mentionate trăiescu d'in mixture ștatore d'in farina de cucurdu batutu de brumă inșe în lapte, și cari de prezentu suntu negri și putu, meștente, cu țărție de grău și de coceni mōcși, d'in aceste țra-si bucatele și șemă felu de pane (și ea celu mai naltu nerasta) că-ci nu o manca, inșe omulu de țta cașu e șe mance. ! — !

Nu mi aduc aminte, ca se fiu cettu undeva, că Ilustrii Domni Reichrathisti Transilvaniei în astu șemă, so si fi deschișe baramu grău în șenatulu imperiale!

Cu tote este în comunele mentionate șematurile de școlu a locuitorulu, și li șp'a șemencie, șuntă șeu pre puțină, d'el pu-

